

УДК 338.48:65.011.47

Подвальна Н.Е.

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Сьогодні вітчизняне готельне господарство стає основним та невід'ємним складником світової туристичної індустрії. Виходячи з цього, відповідний рівень надання послуг підприємствами готельного господарства впливає на розвиток готельного господарства та туристичного сектору в цілому. В свою чергу це підвищує привабливість країни як сфери міжнародного підприємництва та ділової співпраці, створює стимули для припливу іноземного капіталу в національну економіку, а отже, є джерелом валютних надходжень та засобом для забезпечення зайнятості населення.

Ефективне функціонування готельного господарства стане індикатором позитивних змін в економіці нашої держави, важливою передумовою інтенсифікації міжнародних зв'язків та інтеграції країни у світове співтовариство. Все це зумовлює необхідність дослідження різних аспектів, пов'язаних зі станом та розвитком готельного господарства України.

Окремі питання ефективності діяльності готельних підприємств за останні роки розглядалися в працях багатьох авторів, таких як, Байлик С.І., Нечаюк Л.І., Нечаюк Н.О., Пуцентейло П.Р., Роглев Х.Й., Яковлев Г.А. [1, 2, 3, 4, 5].

Але, забезпечення ефективного функціонування у ринкових умовах готельних підприємств і їх структурних підрозділів вимагає економічно грамотного управління їх діяльністю, що багато в чому визначається умінням аналізувати. За допомогою аналізу вивчаються тенденції розвитку, глибоко і системно досліджуються фактори зміни результатів діяльності, виявляються резерви підвищення ефективності надання послуг, оцінюються результати діяльності готелю, обґрунтовуються плани та управлінські рішення, здійснюється контроль за їхнім виконанням, виробляється економічна стратегія розвитку підприємства.

Рішення, які приймає керівник будь-якого підприємства готельного господарства, визначають не лише ефективність його діяльності, але й можливість динамічного розвитку підприємства, зміцнення його позицій у конкурентному середовищі, ефективність функціонування всіх структурних підрозділів. Нині керівництву підприємств готельного господарства необхідно приймати обґрунтовано об'єктивні рішення в ситуаціях виключної складності й тому дуже важливий рівень його компетентності, який також багато в чому залежить від володіння інформацією аналітичних досліджень сучасного стану готельного господарства в цілому та зокрема діяльності конкретного готельного підприємства.

Для проведення аналітичного дослідження ефективності діяльності готельних підприємств необхідне своєчасне отримання актуальної, достовірної та повної інформації, яка повинна мати необхідну кількість вихідних фінансових даних, достатньої точності.

Так, під час аналітичного дослідження готельного господарства України було виявлено, що за останні 15 років кількість підприємств готельного господарства збільшилась на 288 одиниць, або на 20,6%. Але, починаючи з 1997 року по 2004 рік спостерігалось постійне їх скорочення на 183 одиниці й тільки з 2005 року по 2009 рік порівняно з попередніми періодами їх кількість почала збільшуватись (рис. 1).

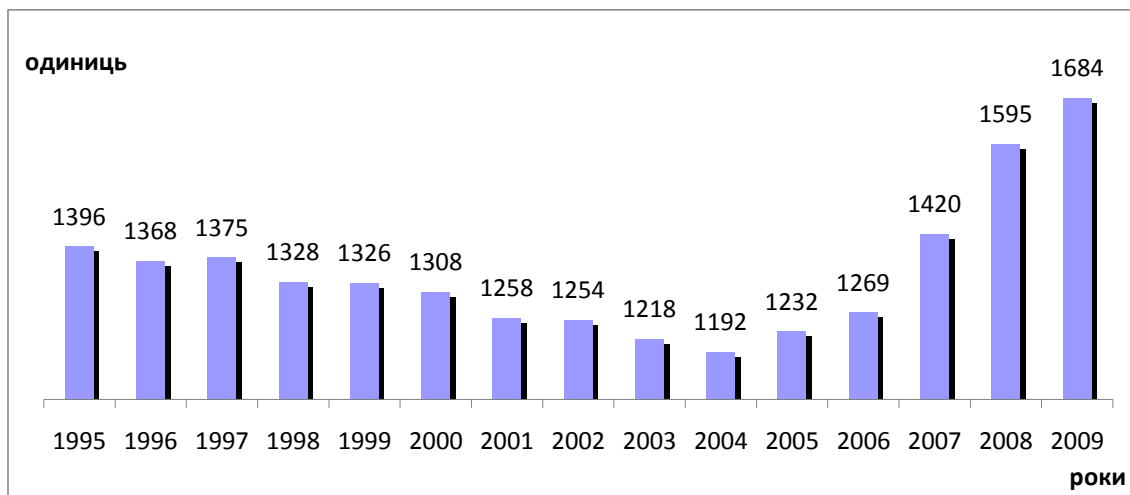

Рис. 1. Динаміка кількості підприємств готельного господарства України у 1995-2009 р.р. (на кінець періоду).

Відповідно до функціональної структури, за даними 2009 року, найбільш поширеними типами готельних підприємств в загальній їх кількості по Україні є готелі (52,5%) та гуртожитки для приїжджих (11,8%), найменші частки – кемпінги (0,5%) та готельно-офісні центри (0,3%) та (рис.2).

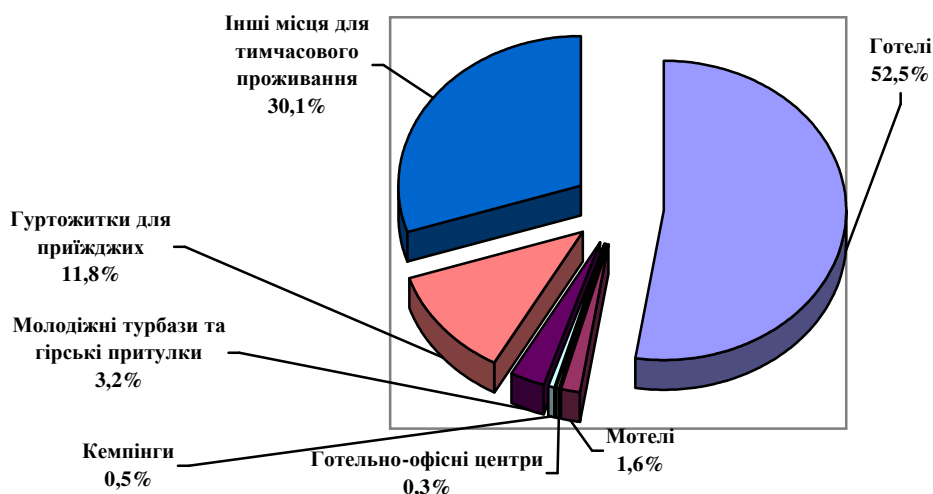

Рис. 2. Розподіл підприємств готельного господарства України за типами на 01.01.2010 р., %

При дослідженні динаміки кількості приїжджих в Україну було виявлено певну позитивну тенденцію їх зростання починаючи з 1999 року. (рис. 3).

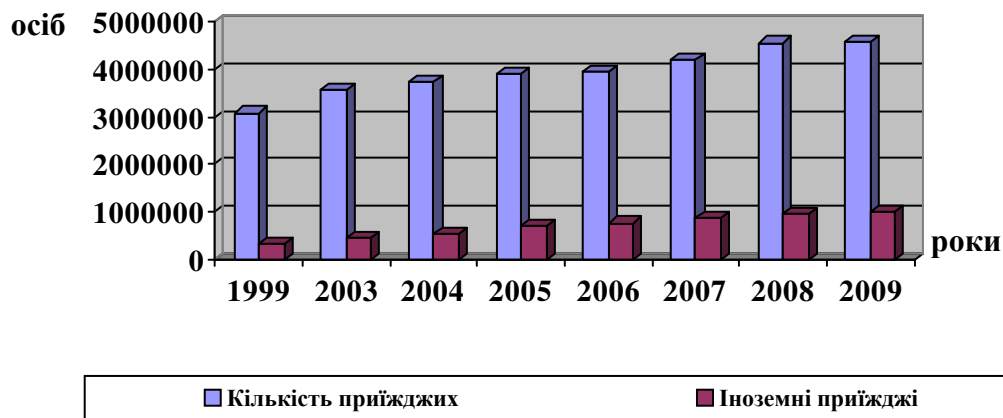

Рис. 3. Кількість приїжджих, що обслуговані підприємствами готельного господарства України у 1999-2009 р.р.

У 2009 році на підприємствах готельного господарства України було надано готельних послуг 4575,7 тис. приїжджим, що на 0,34% більше, ніж у 2008 році та на 47,91% - ніж у 1999 році. Крім того, слід зазначити, що у 2009 році також відбулось збільшення іноземних приїжджих на 5,48%, ніж у 2008 році та на 213,16% - ніж у 1999 році.

Найбільше приїжджих у 2009 році зупинилось на готельних підприємствах м.Києва – 1224,8 тис. осіб, що становило 26,77% від загальної кількості приїжджих в Україну. Збільшення чисельності приїжджих, в тому числі і іноземних, у 2009 році спостерігалось і в деяких інших областях України. Так, в АР Крим на готельних підприємствах зупинилось 377,4 тис. осіб з них 94,6 тис. осіб - іноземці, у Львівській області – 369,9 тис. осіб з них 83,6 тис. осіб - іноземці, Дніпропетровській – 243,1 тис. осіб з них 24,7 тис. осіб – іноземці, та Одеській області – 241,7 тис. осіб з них 55,8 тис. осіб - іноземці.

З'ясовано, що привабливість підприємств готельного господарства якої країни відображає показник загального часу перебування приїжджих. Динаміка цього показника по Україні в цілому співпадає з динамікою кількості обслугованих приїжджих – вона позитивна і в 2000 – 2009 р.р. середньорічний темп зростання часу перебування приїжджих на підприємствах готельного господарства випереджає темп зростання кількості приїжджих (рис. 4). При дослідженні темпів зростання даних показників рівень 1999 року було взято за 100%.

В цілому за 2009 рік загальний час перебування приїжджих становив 14,1 млн. людино-діб., порівняно з 2008 роком, цей показник зменшився на 0,4 млн. людино-діб, або на 3,13%, а порівняно з 1999 роком він зріс 5,7 млн. людино-діб або на 67,96%.

Виявлено, що від ефективного функціонування підрозділів сфери обслуговування та розширення спектру додаткових послуг прямо залежить доходність підприємств готельного господарства.

Загальна сума доходів готельного господарства України, без урахування сплачених податків, у 2009 році становила 4300,4 млн.грн., що на 41,3 % більше,

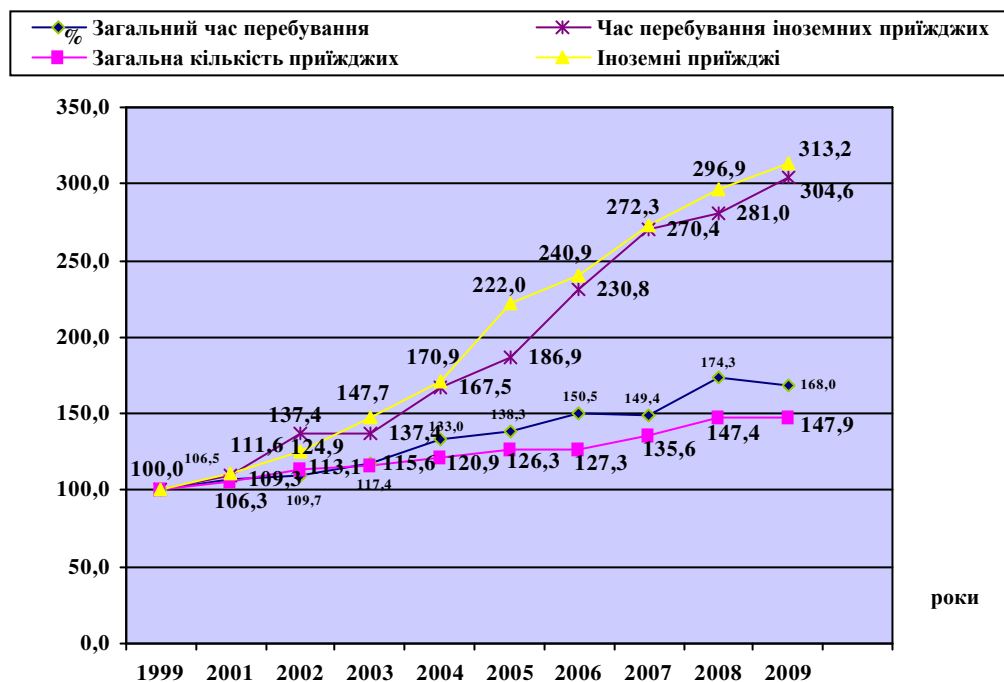

Рис. 4. Темпи зростання кількості обслугованих приїжджих та загального часу їх перебування на підприємствах готельного господарства України за 2000-2009 р.р.

ніж у 2008 році та в 1,2 рази перевищувала рівень 2007 року. При цьому, доходи від основного виду діяльності (надання послуг за проживання) у 2009 році порівняно з 2007 роком зросли на 31,5% і становили 2297,8 млн. грн., з яких 1933,2 млн. грн., або 84,1% отримано готелями, решта – 364,6 млн. грн., або 15,1% підприємствами готельного господарства інших типів. Крім того, майже половину (45,0%) всіх доходів отримано від основної діяльності – плати за проживання, 16,9% - від надання додаткових послуг, 38,1% - від іншої діяльності.

В табл. 1, розглянута структура доходів підприємств готельного господарства за основними його видами.

Таблиця 1
Структура доходів підприємств готельного господарства у 1999-2009 р.р.

Види доходу	1999	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Дохід від основного виду діяльності	63,5	65,8	65,2	67,3	68,0	63,7	56,9	52,8
Дохід від надання додаткових послуг	16,3	17,5	17,3	17,0	17,1	18,9	15,7	14,7
Інші доходи	20,2	16,7	17,5	15,7	15,0	17,4	27,4	32,5
Разом	100	100	100	100	100	100	100	100

Виявлено, що основним джерелом доходу є доходи від основної діяльності, так у 2009 році він становив 52,8% від загальної суми доходів підприємств

готельного господарства, але при розгляді даного показника в динаміці було виявлено, що з 1999 року по 2006 рік він постійно збільшувався за рахунок частки інших доходів, а з 2007 року відбувається його постійне зменшення при цьому частка інших доходів постійно збільшується. Доходи від надання додаткових послуг, за досліджуваний період, коливались від 14,7% у 2009 році до 18,9% у 2007 році. Структура доходів змінилась у 2009 році порівняно з 1999 роком в середньому на 8,2 п.п.

Вищенаведене, свідчить про те, що підприємства готельного господарства за основним видом діяльності щодо надання місць для тимчасового проживання – потерпають від збитковості і щоб зарадити цьому надають супутні додаткові послуги.

Найбільша частка доходів від основного виду діяльності від загальної суми отриманого доходу підприємствами готельного господарства України, у 2009 році припадала на підприємства м. Києва - 41,5%, АР Крим - 12,4%, Львівської області – 7,3%, Одеської - 5,1%, Дніпропетровської – 4,5%, Херсонської 4,1%, Донецької - 3,6% та Харківської – 2,9%. Найменша частка – на підприємства Житомирської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької та Чернівецької областей по 0,7%, Вінницької та Чернігівської – 0,6%, Житомирської та Кіровоградської по 0,5% та Кіровоградської області – 0,3%.

У 2009 році 39,5% загального обсягу доходів від основного виду діяльності підприємств готельного господарства склали доходи від обслуговування іноземних громадян.

Також було досліджено в динаміці структуру витрат підприємств готельного господарства України за основними їх елементами та видами (табл. 2).

Таблиця 2

Структура витрат підприємств готельного господарства у 2002-2009 р.р.

Види витрат	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Операційні витрати	84,2	83,7	87,0	86,2	82,0	76,9	61,3
з них:							
- матеріальні витрати	29,4	29,5	28,0	26,3	31,7	23,9	23,5
- оплата праці	24,4	22,6	22,1	22,9	22,5	21,8	22,3
- інші операційні витрати	23,8	27,5	28,9	30,2	25,1	35,0	36,2
Інші витрати	15,8	16,3	13,0	13,8	18,0	23,1	38,7
Разом	100	100	100	100	100	100	100

Виявлено, що операційні витрати є основною частиною усіх витрат підприємств готельного господарства України, так у 2009 році вони займали 61,3% від загальної суми витрат готельного господарства, але при розгляді даного показника в динаміці було виявлено, що з 2002 року по 2007 рік відбуваються його постійні коливання, а з 2007 року відбувається його постійне зменшення при цьому частка інших доходів постійно збільшується й на кінець 2009 року вона складала 38,7%. Структура витрат змінилась у 2009 році порівняно з 2002 роком в середньому на 22,9 п.п. Ця ситуація також підтверджує тенденцію до збільшення супутніх додаткових послуг на підприємствах готельного господарства України.

Темпи зростання доходів та витрат підприємств готельного господарства України характеризує рис. 5. При дослідженні темпів зростання даних показників рівень 2002 року було взято за 100%.

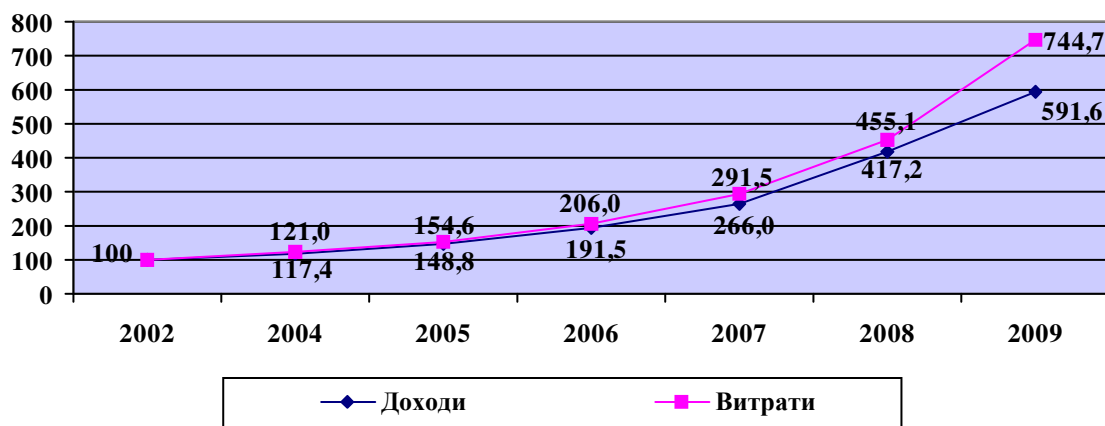

Рис. 5. Темпи зростання доходів і витрат підприємств готельного господарства України за 2002 – 2009 р.р.

Як показують дані дослідження, за аналізований період на підприємствах готельного господарства темпи зростання витрат постійно перевищують темпи зростання доходів, а це в свою чергу свідчить про неефективну роботу даної галузі, а крім того призвело до її збитковості (рис. 6).

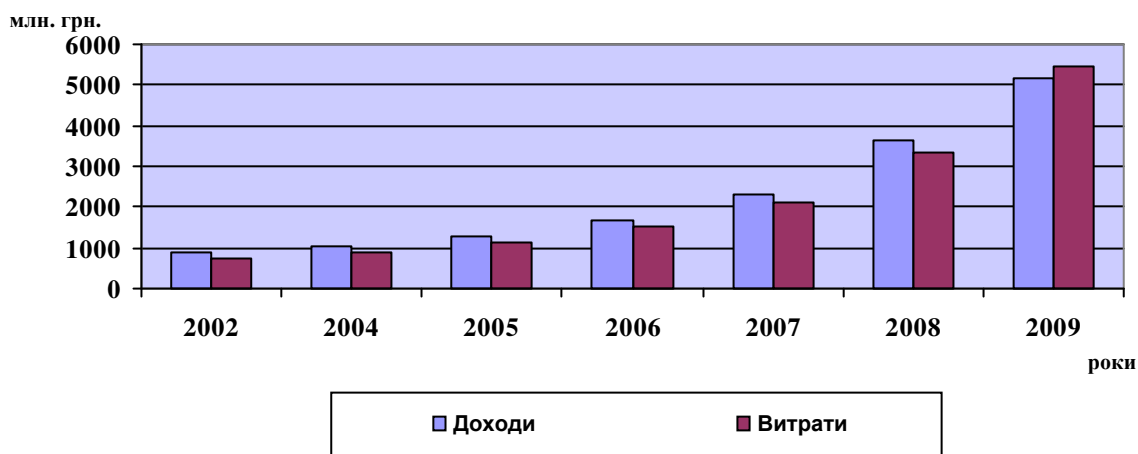

Рис. 6. Динаміка доходів та витрат підприємств готельного господарства України за 2002 – 2009 р.р.

Крім того, слід зазначити, що збільшення кількості підприємств готельного господарства та зростання обсягів їх послуг викликало необхідність розширення штату працюючих. У 2009 році на готельних підприємствах України працювало

38,6 тис. осіб - майже на 7,0% більше, ніж у 2007 році та на 34,2% - ніж у 2002 році.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що готельне господарство є важливою складовою сфери послуг України. Його ефективне функціонування може бути індикатором позитивних змін в економіці держави, важливою передумовою інтенсифікації міжнародних зв'язків та інтеграції країни у світове співтовариство. Пріоритетним напрямком розвитку сфери готельних послуг є доведення їхньої якості до міжнародних стандартів та удосконалення туристичних технологій, впровадження нових видів і форм обслуговування, що дозволить у більш повному обсязі задовільнити потреби клієнтів. А для покращення ефективного функціонування готельного господарства України особливої уваги набувають питання вдосконалення методологічного та методичного забезпечення управління діяльністю підприємств готельного господарства. Насамперед, розробки відповідного інструментарію та методичних підходів проведення аналізу ефективності діяльності готельного господарства України в цілому та окремих її регіонів.

Література

1. Байлик С.И. Гостиничное хозяйство: учебник / Станислав Иванович Байлик . – 2-е изд., перераб. и доп. - К.: Дакор, 2009. – 368 с. **2. Нечаюк Л.І., Нечаюк Н.О.** Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент: Навч. посібн. /Лідія Іванівна Нечаюк, Наталія Олександрівна Нечаюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 348 с. **3. Пуцентейло П.Р.** Економіка і організація туристично-готельного підприємництва. Навч. посібн. / Петро Романович Пуцентейло. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с. **4. Роглев Х.Й.** Основи готельного менеджменту: Підручник. / Христо Йосипович Роглев. – К.: Кондор, 2009. – 408 с. **5. Яковлев Г.А.** Економіка гостиничного господарства: Учебн. пос. / Георгий Антонович Яковлев. – М.: Издательство РДЛ, 2006. – 224 с. **6. Статистичний бюлетень: Туризм в Україні.** – К.: Державна туристична адміністрація України, 2002. – 44 с. **7. Статистичний бюлетень: Туризм в Україні.** – К.: Державна туристична адміністрація України, 2005. - 47 с. **8. Статистичний бюлетень: Готелі та інші місця для короткострокового проживання.** – К.: Державний комітет статистики України, 2006. – 129 с. **9. Статистичний бюлетень: Готелі та інші місця для короткострокового проживання.** – К.: Державний комітет статистики України, 2009. – 202 с. **10. <http://www.ukrstat.gov.ua>** - сайт Державного комітету статистики України.

Подвальна Н.Е. Аналітичне дослідження сучасного стану готельного господарства

В статті розглянуто питання та можливості застосування інформації аналітичних досліджень як під час прийняття управлінських рішень з метою покращення ефективного функціонування підприємств готельного господарства так і під час розробки економічної стратегії їх розвитку та виявлено, що особливої уваги набувають питання вдосконалення методологічного та

методичного забезпечення управління діяльністю підприємств готельного господарства.

Ключові слова: готельне господарство, управлінські рішення, аналітичне дослідження, ефективність.

Подвальная Н.Э. Аналитическое исследование современного состояния гостиничного хозяйства

В статье рассмотрены вопросы и возможности применения информации аналитических исследований как во время принятия управленческих решений с целью улучшения эффективного функционирования предприятий гостиничного хозяйства, так и во время разработки экономической стратегии их развития и обнаружено, что особенное внимание приобретают вопросы совершенствования методологического и методического обеспечения управления деятельностью предприятий гостиничного хозяйства.

Ключевые слова: гостиничное хозяйство, управленческие решения, аналитическое исследование, эффективность.

Podwalnay N.E. Analytical research of the modern state of hotel economy

In the article questions and possibilities of application of information of analytical researches are considered as during acceptance of administrative decisions with the purpose of improvement of the effective functioning of enterprises of hotel economy so during development of economic strategy of their development and it is discovered that the special attention is acquired by the questions of perfection of the methodological and methodical providing of management by activity of enterprises of hotel economy.

Key words: hotel economy administrative decisions, analytical research, efficiency.